

نور
۱۳۳۱

۳۲۲۳۱

جمهوری اسلامی ایران

۲۰ / ۱۱ / ۱۳۷۹

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده علوم زمین

گروه جغرافیا

مرکز مطالعات و تحقیقات جغرافیایی
شهرستان تهران

پایان نامه: جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیای طبیعی
گرایش «ژئومرفولوژی - هیدرولوژی»

عنوان پایان نامه:

بررسی اکوتوریسم پارک ملی گلستان

با تأکید بر منطقه آزاد تفریحی

استاد راهنما:

۹۴۲۶

دکتر بهروز دهزاد

اساتید مشاور :

دکتر بهرام حسن زاده کیابی، مهندس محمد رضا ملاعباسی

نگارش:

مسعود صانعی

اسفند ۱۳۷۸

۳۲۲ ۳۱

Biosphere Reserves are areas of terrestrial or coastal/marine ecosystems which are internationally recognized within UNESCO'S Man and Biosphere (MAB) Programme for protecting and demonstrating a balanced Relationship between people and nature. Reserves are nominated by national governments, each Reserve must meet a minimal set of criteria and adhere to a minimal set of conditions before being admitted to the Network. To qualify for designation as a biosphere Reserve an area should normally :

- Be representative of a major biogeographical Region.
- Contain landscapes, ecosystems, animal and plant species or varieties which need to be conserved.
- Provide an opportunity to explore and demonstrate approaches to sustainable development within the larger region where they are located.
- Be of an appropriate zoning system, with legally constitute core Area devoted to long - term protection, clearly identified Buffer zone and an outer transition areas.
- A number of Biosphere Reserves simultaneously encompass areas

ذخیره گاههای زیستکره مناطق آبی یا خشکی هستند که در چارچوب برنامه انسان و کره مسکون (MAB) برای غنای و ترویج روابط موزون و هماهنگ انسان با طبیعت در سطح جهان احداث، حفاظت و تحت مدیریت قرار می گیرند. هر منطقه ای قبل از اینکه رسماً به شبکه جهانی ذخیره گاههای زیستکره وارد شود باید از حداقل شرایط و معیارهای لازم برخوردار گردد و شانسکی های خود را برای احراز عنوان ذخیره گاهی نشان دهد. این معیارها به قرار زیرند:

- معرف منطقه جغرافیای زیستی عمده باشد.
- از چشم اندازها، اکوسیستمها و گونه های جانر اهمیت برای حفاظت برخوردار باشد.
- زیستنه های لازم را برای تحقق رونقدهای توسعه پایدار در سطح منطقه ای فراهم نماید.
- از سیستم زون بندی اساسی متشکل از سه زون هسته طبیعی، نواحی صحرایی کثیر پیرامونی و نواحی گذرگاهی برخوردار باشد (یونسکو، برنامه انسان و زیستکره ۱۹۹۶).
- بعضی از ذخیره گاهها سنگین است همزمان دارای مناطق تحت حفاظت با عناوین دیگری نیز باشند. گلستان در این میان یک نمونه است. این منطقه در سال ۱۹۷۶ با انکار به شایستگیهای خود در حالی که از نام پارک ملی برخوردار بود به عنوان جهانی ذخیره گاه زیستکره نیز دست یافت.

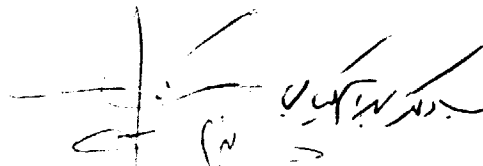

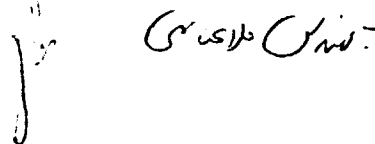
protected under other systems (such as national park, wildlife refuge or other management categories). Golestan National Park is a good example of this case. In June 1976 Golestan N.P. Accepted as a Biosphere Reserve. (UNESCO / MAB / 1996).

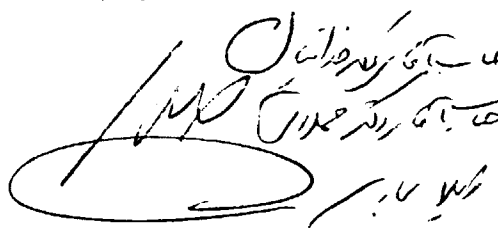
تأییدیه دفاع از پایان نامه

این پایان نامه توسط خانم / آقای: مسعود صانعی دانشجوی دوره
کارشناسی ارشد رشته جغرافیای طبیعی شاخه / گرایش ژئومرفولوژی -
هیدروولوژی در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۲۸ مورد دفاع قرار گرفت و براساس رأی
هیأت داوران با نمره ۱۸/۸ و درجه عالی پذیرفته شد.

استاد راهنما: استاد راهنما

استاد مشاور: استاد مشاور

استاد مشاور: استاد مشاور

هیأت ژوری: هیأت ژوری

تقدیم به

عزیزترینهای زندگی، پدر و مادر مهربانم.

تقدیر و سپاس:

اول دفتر به نام ایزد دانا صانع، پروردگار حیّ توانا
از همگان بی‌نیاز و بر همه مشفق از همه عالم نهران و بر همه پیدا
با تشکر بیکران به درگاه پروردگار هستی، اکنون که این تحقیق به انجام
رسیده است. بر خود لازم می‌دانم تا از تمامی کسانی را که حقیر را در پیمودن
راه حق و حقیقت یاری رساندند، سپاسگزاری نموده و همچنین از همه کسانی
که مرا در انجام این روند مطالعاتی همراهی نموده‌اند، قدردانی نمایم.
بدینوسیله مراتب سپاس قلبی خود را به استاد فرهیخته و روشن پژوه جناب
آقای دکتر بهروز دهزاد که با نیک اندیشی خویش نگرشی سیستماتیک، به
عالم هستی را برایم به ارمغان آوردند، ابراز می‌نمایم. و از خداوند متعال
بهروزی و ساعات روزافزون ایشان را خواهانم.

همچنین کمال قدردانی خود را از اساتید مشاور گرانقدرم، جناب آقای دکتر
بهرام حسن زاده کیابی که تجربیات ارزنده‌شان را دریغ نفرمودند و مرا مرهون
الطاف خویش ساختند و از جناب آقای مهندس محمد رضا ملاعباسی که الگوی
تلاشم گردیدند و در ارائه اطلاعات پایه، مساعدتهای لازم را فراهم نمودند، ابراز
می‌دارم.

و از اساتید بزرگوار دوران تحصیل در دانشگاه شهید بهشتی منجمله جناب
آقای دکتر محمد رضا ثروتی، جناب آقای دکتر حسن لشکری، جناب آقای دکتر
سعید خدائیان (که بسیار مشوقم بودند)، جناب آقای دکتر شهریار خالدی،
جناب آقای دکتر صلاح‌الدین محلاتی، جناب آقای دکتر رضا حقیقت و سرکار

خانم، دکتر ژیلا سجادی و ... که به خاطر تعالیم و ارشادات صمیمانه این عزیزان، این تحقیق انجام یافت، کمال سپاسگزاری و قدردانی را می‌نمایم. و شایسته می‌دانم از تمام معلمان و اساتید ۲۰ سال دوران تحصیلم که در تمامی اندیشه‌هایم سهمیم بوده‌اند از جمله: جناب آقای فروهر عابدی و جناب آقای جعفر شهاب‌الملک تشکر فراوان نمایم.

همچنین تشکر خود را از تمامی دوستان و عزیزانی که در این تحقیق یاریم رسانده‌اند ابراز می‌نمایم. از آن جمله‌اند:

برادر بزرگوارم جناب آقای مهندس محسن صانعی - ارائه خدمات کامپیوتری

جناب آقای دکتر ناصر کرمی - اطلاع‌رسانی

جناب آقای مهندس محمد رضا شاددل - فعالیت‌های میدانی (پرسشنامه)

جناب آقای حمید خراسانی - رانندگی در فعالیت‌های میدانی

جناب آقای قاسم میرزاخانی - تجزیه و تحلیل آماری

جناب آقای علی اکبر احمدزاده - همکاری در برخی مسایل

جناب آقای کیا بزرگمهر - همکاری در هیدرولوژی

و دوستان بزرگوارم، آقایان، داریوش زارع، علی عباسی و علی عزیزی

و همچنین؛ جناب آقای محرابی، سرکار خانم امیدوار و سرکار خانم لطیفی به

خاطر تلاش‌های بی‌شایبه‌شان در بخش آموزش دانشکده.

و از همکاری مسئولین محترم سازمان محیط زیست تهران - گرگان - بجنورد

و مینودشت و مرکز اداری پارک ملی گلستان بویژه آقایان فیروزنیا، ببری و

اوانی، همچنین؛ سازمان ایرانگردی و جهانگردی، سازمان زمین‌شناسی و

سازمان تحقیقات منابع آب (تماب) قدردانی می‌نمایم.

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱.....	پیشگفتار.....
۷.....	□ فصل اول: طرح تحقیق و چارچوب نظری پژوهش.....
۸.....	مقدمه.....
۹.....	۱-۱- طرح مسأله.....
۱۰.....	۱-۲- اهداف تحقیق.....
۱۰.....	۱-۳- فرضیه‌ها.....
۱۱.....	۱-۴- پیشینه و سابقه تحقیق.....
۱۳.....	۱-۵- تعریف واژه‌ها و اصطلاحات.....
۱۳.....	۱-۵-۱- توریست.....
۱۳.....	۱-۵-۲- جاذبه‌های طبیعی.....
۱۴.....	۱-۵-۳- پارک ملی.....
۱۵.....	۱-۵-۴- مشکلات زیست محیطی توریست.....
۱۵.....	۱-۶- تقسیم‌بندی عمده توریسم.....
۱۵.....	۱-۶-۱- توریسم فرهنگی.....
۱۵.....	۱-۶-۲- توریسم تفریحی.....
۱۶.....	۱-۶-۳- اکوتوریسم.....
۱۶.....	۱-۷- اکوتوریسم فصلی.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۷.....	۱-۷-۱- اکوتوریسم تابستانی.....
۱۸.....	۱-۷-۲- اکوتوریسم زمستانی.....
۱۸.....	۱-۸- فرق طبیعت گردی با طبیعت گذری و طبیعت نشینی.....
۱۹.....	۱-۹- رابطه جغرافیا و اکوتوریسم.....
۱۹.....	۱-۱۰- رفتارشناسی اکوتوریست.....
۲۱.....	۱-۱۱- اکوتوریسم، و آموزش.....
۲۲.....	۱-۱۲- اکوتوریسم در جهان.....
۲۵.....	۱-۱۲-۱- اکوتوریسم و گفتگوی تمدنها.....
۲۵.....	۱-۱۳- اکوتوریسم در ایران و در منطقه مورد مطالعه.....
۲۸.....	۱-۱۴- خلاصه و نتیجه‌گیری.....
۲۹.....	□ فصل دوم: بررسی ویژگیهای طبیعی و اکولوژیک پارک ملی گلستان.....
۳۰.....	مقدمه.....
۳۱.....	تاریخچه.....
۳۲.....	۲-۱- موقعیت جغرافیایی.....
۳۳.....	۲-۲- وضعیت زمین‌شناسی.....
۳۴.....	۲-۲-۱- دوره سیلورین.....
۳۴.....	۲-۲-۲- دوره دونین.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۳۵	۲-۲-۳- دوره ژوراسیک.....
۳۶	۲-۲-۴- دوره کرتاسه.....
۳۷	۲-۲-۵- دوره نئوژن.....
۳۷	۲-۲-۶- دوره کواترنر.....
۳۷	۲-۳- اقلیم.....
۳۹	۲-۳-۱- بارش.....
۳۹	۲-۳-۱-۱- بارش متوسط سالانه، فصلی و ماهانه.....
۴۵	۲-۳-۱-۲- محاسبه حجم بارندگی ماهانه، فصلی و سالانه.....
۴۷	۲-۳-۱-۳- تجزیه و تحلیل نوع نزولات آسمانی (برف - باران).....
۴۹	۲-۳-۲- دما.....
۵۰	۲-۳-۲-۱- رژیم دمای ماهانه و سالانه.....
۵۲	۲-۳-۲-۲- دمای حداقل و حداکثر مطلق.....
۵۵	۲-۳-۲-۳- یخبندان.....
۵۵	۲-۳-۲-۴- رابطه بین دما و ارتفاع (گرادیان دما).....
۵۶	۲-۳-۳- باد و تبخیر و تعرق.....
۵۷	۲-۳-۳-۱- نوع باد.....
۵۸	۲-۳-۳-۲- خصوصیات باد.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۶۲.....	۲-۳-۳-۳-۲- گلیاد
۶۲.....	۲-۳-۳-۴- تبخیر و تعرق سالانه و ماهانه
۶۵.....	۲-۳-۳-۵- تبخیر و تعرق سطوح آزاد آب
۶۷.....	۲-۳-۴- طبقه بندی اقلیمی
۶۷.....	۲-۳-۴-۱- آمبرژه
۶۸.....	۲-۳-۴-۲- کوپن
۶۹.....	۲-۳-۴-۳- کلیموگراف و هایتروگراف
۷۲.....	۲-۳-۴-۴- منحنی آمبروترمیک
۷۴.....	۲-۴- هیدرولوژی
۷۴.....	۲-۴-۱- موقعیت هیدرولوژیکی منطقه
۷۶.....	۲-۴-۲- بررسی ایستگاههای هیدرومتری در منطقه
۷۶.....	۲-۴-۳- رژیم آبدهی زیر حوضه های رودخانه دوغ (مادرسو)
۸۰.....	۲-۴-۴- نتایج
۸۰.....	۲-۵- ژئومرفولوژی
۸۰.....	۲-۵-۱- ویژگیهای عمومی
۸۱.....	۲-۵-۲- خصوصیات رخساره ها
۸۳.....	۲-۵-۳- جاذبه های اکوتوریستی

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۸۳	۲-۶- بررسی خاک.....
۸۳	۲-۶-۱- ضرورت بررسی خاک.....
۸۴	۲-۶-۲- طبقه بندی و بررسی خصوصیات خاکهای پارک ملی گلستان.....
۸۹	۲-۷- پوشش گیاهی پارک ملی گلستان.....
۹۰	۲-۷-۱- رویش های عمده پارک ملی گلستان.....
۹۲	۲-۸- ارزیابی اراضی پارک ملی گلستان.....
۹۲	۲-۸-۱- شناخت.....
۹۳	۲-۸-۲- کاربری اراضی.....
۹۴	۲-۸-۳- مساحت و درصد تیپ ها و واحدهای ارضی.....
۹۵	۲-۹- حیات وحش.....
۹۵	۲-۹-۱- پستانداران.....
۹۶	۲-۹-۲- پرندگان.....
۹۷	۲-۹-۳- خزندگان و دوزیستان.....
۹۸	۲-۹-۴- ماهیان.....
۹۸	۲-۱۰- خلاصه و نتیجه گیری.....
۱۰۰	□ فصل سوّم: قابلیت های اکوتوریستی پارک ملی گلستان.....
۱۰۱	مقدمه.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۰۲.....	۳- قابلیت‌های اکوتوریستی.....
۱۰۲.....	۳-۱- وضعیت ارتباطی و حمل و نقل.....
۱۰۳.....	۳-۲- سیمای طبیعی و اکولوژیک پارک.....
۱۰۶.....	۳-۳- سیمای انسانی حاشیه پارک.....
۱۰۸.....	۳-۴- امکانات و تأسیسات اکوتوریستی.....
۱۰۹.....	۳-۴-۱- کمپینگ.....
۱۰۹.....	۳-۴-۲- مهمانسرا.....
۱۱۰.....	۳-۴-۳- تفرجگاه یا اقامتگاه.....
۱۱۲.....	۳-۴-۴- مرکز بازدیدکنندگان.....
۱۱۳.....	۳-۴-۵- سایر تأسیسات.....
۱۱۳.....	۳-۵- مراکز خدماتی - رفاهی.....
۱۱۴.....	۳-۶- پست محیط زیست.....
۱۱۵.....	۳-۷- خدمات مدیریتی.....
۱۱۷.....	۳-۸- خلاصه و نتیجه‌گیری.....
	□ فصل چهارم: بررسی مسایل و مشکلات زیست محیطی پارک ملی
۱۱۸.....	گلستان.....
۱۱۹.....	مقدمه.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۲۰	۴- مشکلات زیست محیطی.....
۱۲۰	۴-۱- مشکلات طبیعی.....
۱۲۰	۴-۱-۱- آتش سوزیهای طبیعی.....
۱۲۱	۴-۱-۲- بارانهای سیل آسا.....
۱۲۱	۴-۱-۳- تگرگ و یخبندان.....
۱۲۲	۴-۱-۴- بهمن.....
۱۲۲	۴-۱-۵- طوفانهای مخرب.....
۱۲۲	۴-۱-۶- حرکات زمینی.....
۱۲۳	۴-۱-۷- خشکسالیها.....
۱۲۴	۴-۱-۸- آفات.....
۱۲۴	۴-۲- مشکلات زیست محیطی انسان.....
۱۲۵	۴-۲-۱- جاده ارتباطی.....
۱۲۷	۴-۲-۲- تخریب جنگلها و مراتع (فرسایش).....
۱۲۷	۴-۲-۳- اثرات سموم کشاورزی و آلایندهها.....
۱۲۸	۴-۲-۴- آتش سوزی مصنوعی.....
۱۲۹	۴-۲-۵- اثرات حجم تفرج.....

«فهرست مطالب»

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱۳۱.....	□ فصل پنجم: ارایه نتایج و نمودارهای حاصله از بررسی نمونه‌ای.....
۱۳۲.....	مقدمه.....
۱۳۳.....	۱-۵- تشریح نمودارها.....
۱۴۰.....	۲-۵- خلاصه و نتیجه‌گیری.....
۱۴۱.....	۳-۵- ارایه نمودارها.....
	□ فصل ششم: استنتاج نهایی، آزمون فرضیات، ارایه راهکارها و
۱۶۱.....	پیشنهادات.....
۱۶۲.....	مقدمه.....
۱۶۴.....	۱-۶- نتایج بدست آمده از توانهای طبیعی منطقه.....
۱۶۸.....	۲-۶- بررسی وضعیت امکانات و تأسیسات اکوتوریستی.....
۱۷۰.....	۳-۶- وضعیت و روند طرحهای جامع اکوتوریستی.....
۱۷۲.....	۴-۶- بررسی وضعیت موجود آموزشی و مدیریتی در پارک.....
۱۷۳.....	۵-۶- بررسی وضعیت زیست محیطی در منطقه.....
۱۷۴.....	۶-۶- آزمون فرضیات.....
۱۸۱.....	۷-۶- ارایه پیشنهادها و راهکارها.....
۱۹۱.....	□ منابع و مآخذ.....
.....	□ ضمائم.....